

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Здравка Владимирова Кръстева, доцент по криминалистика в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност Криминалистика

Единствен кандидат: гл.ас. д-р Искра Владкова Владова-Недкова, Катедра по наказателноправни науки, Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Хабилитационен труд: монография „Разследване на компютърни престъпления“, Софи-Р, С., 2023, ISBN 978-954-638-185-9, 232 страници

1. Информация за конкурса

Конкурсът за доцент по криминалистика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право е обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник бр. 24 от 17 март 2023г.

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ No. РД-38202/26.04.23 съм назначена за член на научното жури, а на неговото първо заседание бях определена за един от рецензентите.

В настоящия конкурс участва като единствен кандидат гл. ас. д-р Искра Владова-Недкова. За участието си тя е представила за рецензиране една монография и пет научни статии. Представеният от кандидата комплект от материали е в съответствие с предвиденото в Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за прилагането му. Смятам, че са спазени изискванията относно хода на процедурата и оформянето на хабилитационния труд. Не съм установила данни за плагиатство.

2. Информация за кандидата

Гл. ас. д-р Искра Владова-Недкова е родена през 1982 г. През 2005 г. тя завършва Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с отличен успех, а през 2017 г. придобива в същия факултет образователната и научна степен доктор по право с научна специалност криминалистика.

Д-р Владова е утвърден преподавател по криминалистика. От 2011 г. до днес тя преподава в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, първоначално като асистент, а по-късно и като главен асистент. Тя е натрупала значителен преподавателски опит като е водила семинарни занятия при натовареност, надхвърляща изискуемата в университета. Упражненията, водени от нея, се радват на изключително висок интерес и посещаемост от страна на студентите, което говори само по себе си за задълбочеността и компетентността, с които тя подхожда към преподавателската работа. От 2021 г. Искра Владова води и курс по криминология за студентите в Департамент “Национална и международна сигурност” на Новия български университет.

Д-р Владова има сериозен професионален и експертен опит в областта на разследването на престъпления и криминалистиката, натрупан през годините, в които е работила като разследващ полицай в Столична дирекция на вътрешните работи, отдел „Досъдебно производство”, сектор „Разследване на криминални престъпления“.

Автор е на две монографии и на множество статии в областта на криминалистиката. Представяла е своите изследвания пред експертни аудитории в редица национални и международни научни конференции. Специализирала е в чужбина и България по теми, свързани с разследване на компютърни престъпления и балистични изследвания.

3. Обща характеристика на представените за рецензиране трудове

Като хабилитационен труд д-р Искра Владова представя монографията „Разследване на компютърни престъпления“. Тя се състои от увод, три глави, заключение и библиография в обем от 232 страници.

Структурата на труда е логично изградена и следва класическата частна криминалистична методика за разследване на престъпления от определен вид.

В **увода** са очертани основните характерни черти на явлението компютърна престъпност и на тази база убедително е обоснована актуалността на изследването и амбициозната цел, която си поставя авторът, да допринесе за преодоляването на значителните трудности при разследването на компютърни престъпления – цел, която в съчинението е убедително постигната.

Глава първа е посветена на общата характеристика на компютърните престъпления, като са изведени в самостоятелни раздели техните наказателноправни, криминологични и криминалистични аспекти. В тази глава, също така, са направени уместни и полезни разяснения на специфичната компютърно-техническа терминология и са проследени основните моменти в развитието на този вид престъпност. Основателно предметът на изследването е ограничен до глава IXа от Наказателния кодекс, което е позволило подробното изясняване на специфичната методика за разследване на този вид престъпност, без да се навлиза в територията на други методики за разследване, до което би се стигнало, ако в предметът на изследване бе включена компютърната измама по чл. 212а НК с произтичащите от това особености на тактиката на действията по разследването.

Глава втора разглежда методически въпроси на първоначалния етап на разследването – образуването на наказателното производство, изграждането на следствените версии и планирането на разследването. Уместно в този етап са разгледани и типичните първоначални действия по разследването, каквито са огледът и претърсването и изземването, както и обискът.

Последната **глава трета** е посветена на особеностите на тактиката на няколко способа за доказване, типични за последващия етап на разследването на компютърните престъпления, а именно разпитите на различните категории свидетели и обвиняемия, както и най-често назначаваните експертизи по тази категория наказателни дела.

В **заключението** са изведени основните изводи, до които стига авторът в отделните части на съчинението и са формулирани препоръки за повишаване на ефективността на разследването на компютърните престъпления. Предложени са мерки в тази посока, както с по-общ характер, така и специализирани и организационно-технически мерки, които значително биха подобрили усилията по противодействие на този вид

престъпност. Направени са уместни и обосновани предложения за усъвършенстване на приложимото процесуално законодателство.

Освен монографията д-р Искра Владова е представила за участие в конкурса още 5 научни публикации. Две от тях представляват доклади, изнесени пред научни конференции, а останалите три са статии в утвърдени правни списания. Представените публикации не повтарят предишни изследвания на кандидата, които да са част от дисертационния ѝ труд. С тях авторът е апробираше отделни аспекти на хабилитационното изследване пред специализирана експертна аудитория, както и други теми, към които проявява научен интерес.

4. Оценка на представените за рецензиране трудове

Сред представената научна продукция на кандидата най-важно място заема представеният хабилитационен труд - **монографията „Разследването на компютърни престъпления“**. Тя е първото монографично изследване в българската правна литература, което представлява частна криминалистична методика за разследване на компютърни престъпления и в това се състои основната научна новост на труда. До момента проблематиката на компютърната престъпност през призмата на криминалистиката е застъпена само в някои учебни курсове по криминалистика, така че монографията на д-р Владова запълва една празнина в българската правна книжнина. Извън всяко съмнение е, че въпросите на разследването на компютърните престъпления имат много голямо теоретично и практическо значение и затова новопоявило се криминалистично изследване по тази тема трябва да бъде приветствано, особено когато, както в настоящия случай, това е оригинален труд, съдържащ ценни научни и научно-приложни приноси.

Трябва да се изтъкне, че монографията е написана на достъпен език, което е заслуга на д-р Владова и нейното умение да представи неизбежната, техническа терминология на компютърните престъпления по разбираем и логичен начин, без това да повлияе на високия научен стил на труда. Използван е впечатляващ научен апарат от 337 бележки под линия с уместни коректни позовавания на 102 монографии, учебни курсове, студии и статии на български и чуждестранни автори. Независимо от подчертаната актуалност на избраната тема на изследването, следствената и съдебна практика по тази категория дела е оскъдна, което значително затруднява всеки изследовател. Тези затруднения са успешно преодоляни, като въз

основа на задълбочени исторически проучвания, сравнителноправни прегледи и отлично познаване на научната литература авторът не е пренебрегнал нито един важен аспект на методиката за разследване на компютърни престъпления. Ето защо представената за рецензиране книга съдържа пълно и всестранно изследване на определен предмет, не повтаря или обобщава съществуващото знание и безспорно притежава характеристиките на монографичен труд по смисъла на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Трудът съдържа множество теоретични приноси. Изложените от кандидата в справката приносни моменти намирам за добросъвестно и коректно представени. Без претенцията за изчерпателност бих искала да се спра някои от тях.

С приносен характер е задълбоченият анализ на причините за латентния характер на изследваната престъпност и предложената аргументация как се проявяват познатите от криминологичната теория четири вида латентност по отношение на компютърните престъпления. Практико-приложна значимост имат и разработките по отношение на профилите на пострадалите и извършителите на тази категория престъпни посегателства.

Важен приносен момент на изследването с практико-приложно значение е предложената в първа глава криминалистична характеристика на компютърните престъпления. Към нея е подходено с научен инструментариум, на базата на който са изведени основните ѝ елементи, характерни именно за изследвания вид престъпност. Така е избегнат формален подход и е предложен инструмент, който позволява да се изведат типичните модели на престъпната дейност, които да подпомогнат разследващите органи в изграждането на версиите и планирането на разследването като цяло, както и на отделните действия по разследването. Авторът е успял да открие значими характеристики на механизмите и средствата за подготовката, извършването и прикриването на този вид престъпления, характерните следи, образувани в резултат от извършването им, обектите на престъпното посегателство, характеристиките на пострадалата страна, времето и мястото на извършване на престъплението, мотивацията на престъпното поведение и преследваните от извършителя цели. Това криминалистично знание има практически потенциал и би могло да подпомогне органите на досъдебното производство в началния етап на разследването, в който обикновено е налична твърде оскъдна информация.

С приносен характер са предложените алгоритми за планиране на разследването в зависимост от типа следствена ситуация и направените на тази основа изводи за подходящите способности за доказване, чрез които да бъде преодолян първоначалният информационен дефицит, характерен за началния етап на разследването.

Основно достойнство и приносен момент на труда са многобройните тактически препоръки по отношение на действията по разследването, които са най-често използвани в досъдебните производства по дела за компютърни престъпления. Авторът е открил редица слабости на тактиката на подготовката и извършването на огледа, претърсването, обиска, разпитите и експертизите, като не се е задоволил с това, но е посочил и практическите пътища за отстраняването им. В тази си част трудът е много богат на приноси с приложен характер, което прави изброяването им от рецензента трудно без да се стигне до преразказ. Всички раздели, посветени на отделните способности за доказване, имат потенциал значително да подобрят следствената практика и могат да бъдат успешно приложени в работата на органите на досъдебното производство по дела за компютърни престъпления. В тази част на изложението ясно проличава съчетанието на научна добросъвестност и изследователски умения с практическия опит на кандидата в разследването на престъпления. Резултат на същото удачно съчетание са и направените предложения *de lege ferenda*, които са убедително аргументирани и с висока приносна стойност както в теоретично, така и в приложно отношение.

Доколкото по време на четенето на труда възникваха у мен бележки и препоръки, вече имах възможност да ги предоставя като научен редактор и те бяха взети предвид от автора преди публикуването на книгата.

Научни приноси има и в другите публикации, представени за участие в конкурса.

В статията **„Разследване на компютърни престъпления. Подготовка на огледа, претърсването и изземването /част I/“** са разгледани въпроси с важно теоретично и практико-приложно значение като особеностите на състава на оперативно-следствените групи и необходимостта от уеднаквяване на уредбата на огледа и претърсването от тази гледна точка.

Публикацията **„Разследване на компютърни престъпления. Втора част. Извършване на оглед, претърсване и изземване“** предлага анализ с висока приложна стойност на тактически целесъобразните подходи по

отношение на боравенето с компютърната техника и взаимодействието с лицата, присъстващи като представители на територия, на която се извършва съответното действие по разследването.

Научните приноси в статията **„Разследване на компютърни престъпления. Трета част. Фиксирането и изземването като фази на огледа, претърсването и изземването“** се съдържат в препоръките по отношение на фиксирането на обектите от значение за разследването при спазване на изискванията за обективност и пълнота, опаковане на изетите следи и веществени доказателства, съдържащи компютърни данни, както и особеностите при транспортирането и съхранението им.

Статията **„Криминалистичната характеристика на компютърната престъпност и предвидимостта на разследването“** също съдържа приноси моменти, свързани с изясняване типичните модели на този вид престъпления и практическото значение на тези модели за изграждането на следствените версии, а от там и на избора на подходящи способности за доказване, чрез които те да бъдат проверени.

В публикацията **„Експертно изследване на наркотици и експертно доказване на употреба на наркотични вещества“** с приносен характер е анализът на физико-химичната и оценителната експертизи на наркотичните вещества, както и на химическата експертиза на проби от биологичен произход.

Всички цитирани статии са написани с умение за задълбочено научно изследване и стремеж да бъдат открити нови и приноси моменти в проучваната материя, както в теоретичен, така и в практически план. Те потвърждават изводите, които могат да бъдат направени въз основа на хабилитационния труд, че д-р Искра Владова е учен и изследовател, който подхожда към работата си с висок професионализъм.

5. Заключение

В заключение намирам, че хабилитационният труд **„Разследване на компютърни престъпления“** съдържа теоретични обобщения и решения на научни и научноприложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на научни длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Хабилитационният труд

показва, че Искра Владова-Недкова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в научната специалност „Криминалистика“, като демонстрира качества и умения за научни изследвания, довели до значими научни и практически приноси. Тя има, също така, и успешна преподавателска кариера. Ето защо, убедено давам своята положителна оценка за представения хабилитационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да препоръча назначаването на гл. ас. д-р Искра Владкова Владова-Недкова на научната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6. Право (Криминалистика).

доц. д-р Здравка Владимирова Кръстева